

REMISSYTTRANDE

Justitiedepartementet

2025-09-23

Dnr 0273/25

Er referens: Ju2025/01117

Remissyttrande över betänkandet Ökad insyn i politiska processer (SOU 2025:52)

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerat betänkande på remiss. Brå tillstyrker förslagen i stort men vill framföra några synpunkter beträffande vissa av förslagen.

Lagen om insyn i kommunikation med syfte att påverka politiska beslut

Kommittén anför att ett viktigt syfte med förslagen är att bidra till att förebygga korruptionsrelaterad brottslighet, men även olika former av otillbörlig påverkan eller intressekonflikter som är problematiska men inte brottsliga, inom den politiska sfären.

Lagens tillämpningsområde föreslås avgränsas till att gälla kommunikation med syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende. Tidiga kontakter med syfte att initiera ett ärende eller skapa intresse kring en fråga undantas därmed. Brås generella bild är att otillåten påverkan inte begränsar sig till att påverka beslut i enskilda ärenden (Brå 2014:4, Brå 2016:13, Brå 2024:2). Det gäller i synnerhet korruption, där relationer växer fram över tid. I de första delarna av den otillbörliga relationen tycks det snarast handla om att bygga ett förtroende, få tjänstepersonen att skifta lojalitet mot påverkaren och att be om tjänster som inte på ett tydligt sätt är otillåtna eller går över gränsen för personens uppdrag. Brå anser därför att det i den fortsatta beredningen bör övervägas att utvidga den föreslagna avgränsningen till att inte enbart omfatta kommunikation som sker med syfte att påverka beredning eller beslut i ett ärende.

Kommittén föreslår även att beslutsfattare på regional och lokal nivå inte ska omfattas av det föreslagna regelverket. Brås bild är dock att även förtroendevalda och tjänstepersoner på regional och kommunal nivå utsätts för påverkansförsök, inklusive påverkansförsök från personer inom kriminella grupperingar som representerar företag eller föreningar (Brå 2025:4, Brå 2023). I Brås studie Otillåten påverkan från kriminella och extremistiska grupperingar (Brå 2025:4) framkommer därtill att det finns särskilda omständigheter på den lokala nivån som gör kommunpolitiker och tjänstepersoner sårbara för att faktiskt påverkas i sitt uppdrag. Omständigheterna är kopplade till förutsättningarna på lokal nivå och kan därför antas gälla såväl tillåtna som otillåtna påverkansförsök. Det handlar bland annat om att avståndet mellan beslutsfattare och potentiella påverkare ofta är mindre på den lokala nivån och att påverkarna utnyttjar personliga band. Samtidigt är Brås bild att kunskapen ofta är lägre och stödet att hantera påverkansförsök är mindre på lokal nivå jämfört med nationell nivå. Enskilda kommunpolitiker lämnas exempelvis ofta ensamma i att bedöma lämpligheten i att möta vissa organisationer eller företagsföreträdare (Brå 2025:4). Brå anser därför att det i den fortsatta beredningen bör övervägas att utvidga den föreslagna avgränsningen till att även omfatta beslutsfattare på regional och lokal nivå.

Slutligen kan nämnas att regleringen kan tänkas ha en begränsad effekt på de påverkansaktörer som utövar otillåten påverkan. Viljan hos dessa aktörer att exempelvis anmäla sig för registrering och lämna uppgifter kan antas vara begränsad. Med hänsyn till

att tillsynsmyndigheten inte föreslås få några sanktionsmöjligheter är det tveksamt om regelverket kommer att ha avsedd effekt på dessa aktörer.

Detta yttrande avges av generaldirektör Jonas Trolle efter föredragning av verksjurist Lejla Fazlinovic. I beredningen har även utredarna David Andersson, Anna Horgby, Karolina Hurve och Johanna Skinnari deltagit.